

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ในพื้นที่แม่สอด: ความเป็นมาและความท้าทาย

รองศาสตราจารย์ วุฒิสาร ตันไชย
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเพื่อตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของพื้นที่หนึ่งๆ ที่นอกเหนือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบปกติตามกฎหมายที่มีอยู่เดิม¹ และเพิ่มเติมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีการก่อตั้งขึ้นมาก่อนหน้า² เป็นข้อเสนอสำคัญที่นักวิชาการและหลายภาคส่วนจำนวนมากเสนอมาโดยตลอด ในรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2550 มาตรา 284 วรรคเก้ากำหนดให้สามารถ “..จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีโครงสร้างการบริหารที่แตกต่าง จากที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ให้กระทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง” เช่นเดียวกับร่างรัฐธรรมนูญพ.ศ.....ที่ผ่านการทำประชามติในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ก็มีข้อความที่สื่อถึงการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เพราะการก่อตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดๆ ก็ตามต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายด้าน ในมาตรา 249 วรรคสองกล่าวว่า “การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบประกอบกัน” และมาตรา 252 ที่กำหนดให้ที่มาของผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากการเห็นชอบของสภาท้องถิ่น แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ขณะเดียวกันมีข้อเสนอและการศึกษาทางวิชาการ รวมถึงการยกย่องพระราชบัญญัติฯ ให้จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในพื้นที่ต่างๆ เช่น นครแม่สอด เกาะสมุย แหลมฉบัง พื้นที่สุวรรณภูมิสำหรับการตั้งเมืองศูนย์กลางการบิน และอยุธยา-สุโขทัยให้เป็นเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น³

¹ได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

²ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

³วุฒิสาร ตันไชย, “หน่วยที่ 12 ปัญหาการเมืองไทยด้านการกระจายอำนาจ,” in เอกสารการสนทนาวิชาการปัญหาการเมืองไทยปัจจุบัน (Current Political Issues), ed. คณะกรรมการกลุ่มปรับปรุงชุดวิชาการปัญหาการเมืองไทยปัจจุบัน(กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2558), น. 41.

ปัจจุบันมีข้อเสนอให้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจที่จัดเป็นพื้นที่สำคัญที่รัฐบาลไทยต้องการพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพราะมีพื้นที่ที่ติดอยู่กับชายแดนประเทศเมียนมาร์และเป็นที่ตั้งจุดผ่านแดนค้าสินค้ามูลค่าสูง ขณะเดียวกันเป็นพื้นที่ที่ติดกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองเมียวดี ประเทศเมียนมาร์ด้วย ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบปกติในพื้นที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงาน อำนาจหน้าที่ และทรัพยากรให้สามารถรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงมีความจำเป็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรมี “รูปแบบพิเศษ” เพื่อรองรับกับโอกาสความท้าทายในการจัดการเชิงพื้นที่ที่เกิดขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจและในด้านการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

ในบทความนี้จะนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ความเป็นมาของยุทธศาสตร์และแผนการการพัฒนาพื้นที่แม่สอดและพื้นที่โดยรอบทั้งในรูปของ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ” และ “เขตเศรษฐกิจพิเศษ”

1. แนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

แนวคิด “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ” ในทางวิชาการและทางกฎหมายแต่เดิมเป็นการมุ่งพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษให้สอดคล้องกับ “ลักษณะเฉพาะ” ของท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมรูปแบบพิเศษขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักให้น้ำหนักการออกแบบเชิง “โครงสร้างการบริหารงาน” (Structures) ที่ผ่านมาประเทศไทยมีการจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจำนวน 2 แห่ง คือ กรุงเทพมหานคร⁴ และเมืองพัทยา⁵ ที่มี “โครงสร้างการบริหารงาน” รูปแบบพิเศษในสามลักษณะ คือ 1) การกำหนดโครงสร้างการบริหารที่แตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เช่น การนำรูปแบบผู้จัดการเมือง (City Manager) มาใช้ควบคู่กับรูปแบบสภา 2) การกำหนดที่มาของผู้บริหารท้องถิ่นที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งโดยตรง เช่น การว่าจ้างผู้บริหารมืออาชีพตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 และ 3) มีลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบปกติ เช่น

⁴ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

⁵เมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในรูปแบบผู้จัดการเมือง (City Manager) ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 อย่างไรก็ตามการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ได้ปรับโครงสร้างการบริหารเมืองพัทยาเป็นแบบฝ่ายสภา-บริหาร เช่นเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบปกติ

กรุงเทพมหานครอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยตรงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย⁶ อย่างไรก็ตาม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษของไทยที่ผ่านมายังไม่ได้มีการพิจารณาถึงการออกแบบอำนาจหน้าที่พิเศษสำหรับการจัดการประเด็นปัญหาเฉพาะ หรือยังไม่ได้ก่อตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษโดยพิจารณาจากประเด็นปัญหาเฉพาะหรือเร่งด่วนของพื้นที่ เช่น พื้นที่ท่องเที่ยว พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่การค้าชายแดน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การทบทวนแนวคิดและการเปิดช่องทางกฎหมายให้ “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ” ให้มีความหมายที่กว้างขวางถึงการออกแบบอำนาจหน้าที่และการพิจารณาถึงประเด็นปัญหาพิเศษของพื้นที่จึงสำคัญยิ่ง

แนวคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเป็นแนวคิดที่มีจุดประสงค์แตกต่างกัน โดยหลักการแนวคิดการพัฒนา “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” คือ การพัฒนาพื้นที่หนึ่งเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและการลงทุนทางเศรษฐกิจภายในพื้นที่ที่เล็งเห็นว่ามีศักยภาพทางเศรษฐกิจและเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจกับพื้นที่โดยรอบทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ระหว่างประเทศ โดยอาศัยการกำหนดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการการลงทุนเป็นพิเศษเพื่อตอบโต้การพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งการพัฒนา “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” จะมาจากการริเริ่มของรัฐบาลกลางหรือมาจากรัฐบาลท้องถิ่นก็ได้ ขณะที่ “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ” คือ รูปแบบองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกออกแบบให้มีโครงสร้าง กลไก อำนาจหน้าที่ และทรัพยากรที่พิเศษเพื่อรองรับการบริหารพื้นที่ที่มีประเด็นปัญหาเฉพาะด้านอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายด้าน อาทิ การจัดการบริหารสาธารณะที่มีลักษณะเฉพาะ (special functions) เช่น เมืองการค้าชายแดน เมืองท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เมืองอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ เป็นต้น

แนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ (special economic zone: SEZ) เป็นแนวคิดที่มีการให้ความหมายและมีการจำแนกประเภทของ SEZ แตกต่างกัน โดย Farole และ Akinci (2011) เห็นว่า SEZ หมายถึงความหลากหลายของเขตเศรษฐกิจสมัยใหม่ ที่แบ่งออกเป็นสองรูปแบบหลัก คือ 1) เขตกระบวนการส่งออก (the export processing zones: EPZs) หรือเขตเสรี (zona franca) ที่หมายถึงเขตของการผลิต

⁶สมคิด เลิศไพฑูรย์, “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ,”

<http://kpi2.kpi.ac.th/wiki/index.php/%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%9B%E0%B8%81%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B8%9B%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A9>

เพื่อการส่งออก ซึ่งเป็นรูปแบบ SEZs ดังเดิมที่ปรากฏในประเทศกำลังพัฒนา และ 2) เขตเศรษฐกิจขนาดใหญ่ (large-scale SEZs) ที่หมายถึง เขตพื้นที่ที่รวมเอากิจกรรมที่อยู่อาศัยและกิจกรรมการค้าและอุตสาหกรรมเข้าไว้ด้วยกันที่เป็นรูปแบบเขตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นครั้งแรกในทศวรรษที่ 1980 ในประเทศจีนและกลายเป็นรูปแบบ SEZ ที่ได้รับความนิยมในเวลาต่อมา⁷

นอกจากนี้ Farole และ Akinci (2011) เสนอว่าการก่อตั้ง SEZ มีเป้าหมายที่ต้องบรรลุวัตถุประสงค์ทางนโยบายใน 4 ด้าน คือ 1) เพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (To attract foreign direct investment: FDI) เนื่องจากโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตามอย่างน้อยต้องมีเป้าหมายเพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ 2) เพื่อรักษาสິงที่เรียกว่า “วาล์วควบคุมแรงดัน” เพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงานในวงกว้าง (To serve as “pressure valves” to alleviate large-scale unemployment) โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในบางประเทศมักถูกอ้างถึงอยู่เสมอเนื่องจากเป็นตัวอย่างของโครงการที่ยังคงรักษาพื้นที่และไม่ได้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และยังคงกระตุ้นให้เกิดการสร้างงานด้วย ดังที่พบในโครงการ SEZ ของประเทศตูนิเซียและสาธารณรัฐโดมินิกัน 3) เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การปฏิรูปเศรษฐกิจในวงกว้าง (In support of a wider economic reform strategy) เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่อนุญาตให้ประเทศพัฒนาและสร้างความหลากหลายต่อการส่งออก เขตเศรษฐกิจพิเศษจะลดอคติการต่อต้านการส่งออกในขณะที่ยังรักษากำแพงปกป้องทางการค้าของประเทศไว้ ดังตัวอย่างที่พบใน SEZ ของประเทศจีน เกาหลีใต้ มอริเชียส และได้หวัน และ 4) เพื่อเป็นสถานที่ทดลองการใช้ประโยชน์ของนโยบายและตัวแบบใหม่ (As experimental laboratories for the application of new policies and approaches) เนื่องจากทั้งนโยบายการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) นโยบายด้านแรงงาน และนโยบายด้านราคาได้ถูกริเริ่มและทดสอบภายใน SEZ เป็นที่แรกก่อนที่จะมีการขยายนโยบายเหล่านี้ไปยังส่วนที่เหลือของเศรษฐกิจ ดังตัวอย่างการพัฒนาเขตเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของประเทศจีน (large-scale SEZs)⁸

ส่วนแนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ผู้เขียนเสนอว่าขอบเขตและความหมายไว้ 2 ลักษณะ คือ 1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษต้องพิจารณาเรื่องอำนาจหน้าที่พิเศษเป็นลำดับแรก สำหรับการบริหารจัดการเมืองที่อยู่ในพื้นที่ที่มีคุณลักษณะบางอย่างที่ต้องอาศัยอำนาจ

⁷Thomas Farole, Gokhan Akinci, “Introduction,” in *Special Economic Zones: Progress, Emerging Challenges, and Future Directions*, ed. Thomas Farole, Gokhan Akinci (Washington DC: The World Bank, 2011), p. 3.

⁸Ibid., p. 3-4.

หน้าที่ที่มากกว่าอำนาจหน้าที่โดยปกติของท้องถิ่น โดยการพิจารณาอำนาจหน้าที่พิเศษก่อนที่จะพิจารณาถึงการออกแบบโครงสร้างพิเศษขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น เมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่การท่องเที่ยว ก็ควรพิจารณาให้เมืองพัทยาอาจมีอำนาจหน้าที่ด้านการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น และ2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาจัดโครงสร้าง ระบบความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระบบการกำกับดูแลที่มีลักษณะพิเศษ ควรจัดโครงสร้างพิเศษที่มีพื้นที่ให้หน่วยงานรัฐ เอกชน และประชาสังคมต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษทั้งด้านการบริหารงานและการกำกับดูแล เช่น กรุงเทพมหานครอาจร่วมกับพื้นที่ปริมณฑลเป็นเขตพื้นที่พิเศษเพื่อร่วมการพัฒนาในบางด้าน ตัวอย่างเช่น การป้องกันอุทกภัย การจัดระบบขนส่งมวลชน ฯลฯ⁹

ผู้เขียนเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่ถูกจัดตั้งประสบความสำเร็จต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) การเติบโตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษควรสอดคล้องกับทิศทางการบริหารประเทศ โดยท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญต่อทิศทางและนโยบายการพัฒนาของประเทศโดยที่ยังคงรักษาความมีอิสระในการกำหนดและดำเนินนโยบายดังกล่าวให้สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ที่มีความพิเศษ 2) ความพร้อมของท้องถิ่นและการมีส่วนร่วม การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษต้องเริ่มต้นจากความพร้อมของตัวท้องถิ่นและความจำเป็นของพื้นที่เอง โดยการทราบถึงความพร้อมต้องอาศัยการศึกษาวิจัยอย่างรอบด้าน และต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อระดมความคิดเห็นและข้อควรระวังในการพัฒนาและยกระดับให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่ถูกออกแบบเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาของพื้นที่อย่างแท้จริง 3) การอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือ การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องตราออกมาเป็นกฎหมายพิเศษเพื่อให้มีโครงสร้าง กลไก และอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบปกติ โดยการร่างกฎหมายและการผ่านกฎหมายจะเกิดขึ้นได้ “หลังจากที่มองเห็นแล้วว่ามีโอกาส” หรือความเป็นไปได้ ซึ่งการผลักดันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในพื้นที่ที่มีโอกาสและความเป็นไปได้ในระดับที่แตกต่างกัน¹⁰

⁹โปรดดูใน วุฒิสภา ดันไชย, เมืองพิเศษ: แนวคิดและความเป็นไปได้(กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2555), น. 16-18.

¹⁰คัดแปลงจาก ibid.

2. ยุทธศาสตร์และแผนการการพัฒนาพื้นที่แม่สอดและพื้นที่โดยรอบ: “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ” และ “เขตเศรษฐกิจพิเศษ”

พื้นที่แม่สอดและพื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่เป้าหมายที่ถูกกำหนดในยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาครัฐในหลายแผนงานที่สัมพันธ์กันและซ้อนทับอยู่จำนวนมาก รวมถึงมีความพยายามผลักดันและจัดตั้งกลไกเพื่อดำเนินการจัดการในพื้นที่แม่สอดและพื้นที่โดยรอบ ข้อเสนอและแผนการพัฒนาพื้นที่แม่สอดหลักมักจะเกิดความสับสนกันระหว่างการพัฒนา “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ” และ “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” ซึ่งเป็นสองกลไกและข้อเสนอที่มีการผลักดันควบคู่กัน มีผลกระทบซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งที่ผ่านมามีข้อเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาและจัดตั้ง 1) “นครแม่สอด” ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ และ 2) “เขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด” ในฐานะเขตเศรษฐกิจพิเศษ ควบคู่กันเพราะมองว่า “การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศ โดยใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียนและข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน ส่วนการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถจัดบริการสาธารณะที่มีคุณภาพแก่ประชาชน และรองรับการเจริญเติบโตของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาการบริหารจัดการของท้องถิ่นให้มีระบบที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส”¹¹ ดังนี้

2.1 การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ: นครแม่สอด

การยกระดับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีรูปแบบพิเศษโดยจัดตั้ง “นครแม่สอด” เริ่มต้นจากการศึกษาของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกด.) ที่ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนารูปแบบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะเครือข่ายหรือกลุ่มพื้นที่ และรูปแบบการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เพื่อศึกษาและกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต่างๆ โดยคณะอนุกรรมการฯ ได้ศึกษาและพิจารณาพื้นที่บริเวณชายแดนของอำเภอแม่สอด และได้มีข้อเสนอ

¹¹เทศบาลนครแม่สอด, “ความเป็นมาและแผนการของเทศบาลนครแม่สอด,”

http://www.nakhonmaesotcity.go.th/administrator/PhpObject/modules/special_area/upload/files/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B8%9B%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A9%E0%B9%81%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%94.docx

ต่อกกถ. ให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นหนึ่งในห้าพื้นที่นำร่องเพื่อจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ
ต่อมาคณะอนุกรรมการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครแม่สอดพ.ศ.....
ให้คณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการร่างกฎหมายและส่งให้สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกาตรวจพิจารณา¹²

ในร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครแม่สอดพ.ศ.....มีหลักการและเหตุผล
สนับสนุนให้จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ “นครแม่สอด” ขึ้นในพื้นที่ของเทศบาล
เมืองแม่สอด และเทศบาลตำบลท่าสายลวด จังหวัดตาก ที่มีศักยภาพในการเป็นเมืองเศรษฐกิจที่
เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและสามารถพัฒนาให้เป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน โดยให้
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษนี้สามารถจัดบริการสาธารณะที่มีคุณภาพและรองรับการเจริญ
เติบโตของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ยุบของเทศบาลเมืองแม่สอดและเทศบาลตำบลท่าสาย
ลวดเพื่อจัดตั้ง “นครแม่สอด”¹³ โดยนครแม่สอดมีอำนาจหน้าที่การจัดบริการสาธารณะที่พิเศษเพิ่มเติม
จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบปกติ เช่น คณะรัฐมนตรีสามารถตราพระราชกฤษฎีกาให้นคร
แม่สอดมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเมื่อนครแม่สอดมีความพร้อม¹⁴ นครแม่สอดสามารถทำกิจกรรมร่วม
กับบุคคลอื่นโดยจัดตั้งหรือถือหุ้นในบริษัทหรือบริษัทมหาชนจำกัด นครแม่สอดอาจให้บริการแก่บุคคล
ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นโดยมีค่าตอบแทนได้
เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในช่วงพ.ศ. 2553-2557 กระบวนการพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวยังอยู่ในช่วง
การพิจารณาจากหลายฝ่ายทำให้ยังไม่สามารถนำเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาได้¹⁵ ต่อมา

¹² ศพิพศ์ รอดเกษม, “กระบวนการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ: กรณีศึกษา การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
รูปแบบพิเศษ “นครแม่สอด”” (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554).

¹³ พิจารณาจากร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครแม่สอดพ.ศ..... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว
เรื่องเสร็จที่ 350/2554 หรือคูใน คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการปกครองท้องถิ่น สภาขับเคลื่อน
การปฏิรูปประเทศ, “การปฏิรูปการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่หรือเมืองที่มีลักษณะพิเศษ
“(กรุงเทพมหานคร: สำนักกรรมาธิการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559).

¹⁴ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคน
ต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยธุรกิจนาข้าวและมันเทศ กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่ง
แวดล้อม กฎหมายว่าด้วยการผังเมือง กฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก และกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทาง
บกในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการจดทะเบียนรถยนต์

¹⁵ คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการปกครองท้องถิ่น สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, “การปฏิรูปการบริหาร
งานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่หรือเมืองที่มีลักษณะพิเศษ” น. 4-5.

ในวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2557 รัฐบาลได้พิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวแล้วเห็นว่าหลักการไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดจึงได้ให้ชะลอการตราร่างกฎหมายไว้ก่อนและมอบหมายให้มีการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่ชายแดนของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) แทนโดยไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น¹⁶

2.2 ความพยายามจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดพ.ศ. 2547-2557: การร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ.....

แนวคิดในการพัฒนาพื้นที่แม่สอดให้กลายเป็นเขตเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ โดยเริ่มต้นครั้งแรกในพ.ศ. 2547 เมื่อพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแม่สอด ตามมติคณะรัฐมนตรีเพื่อให้แม่สอดเป็นเมืองเศรษฐกิจและเมืองการค้าชายแดน เพราะมีศักยภาพและความพร้อมของเมืองสูง โดยมีการจัดทำร่างกฎหมาย ขึ้นมา 1 ฉบับแต่ยังไม่ได้มีการประกาศใช้เพราะครบวาระการบริหารประเทศ ต่อมาในพ.ศ. 2554 น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้สานต่อนโยบายเดิมของทักษิณในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่แม่สอดที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเริ่มจากการเจรจากับประเทศเมียนมาร์เพื่อเปิดด่านพรมแดนแม่สอด-เมียวดีจนสำเร็จวันที่ 5 ธันวาคม 2554 เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับเขตการค้าเมียวดี (Myawaddy Trade Zone) และเขตอุตสาหกรรมเมียวดี (Myawaddy Industrial Zone) ของประเทศเมียนมาร์ อีกทั้งเป็นเมืองหน้าด่านที่เป็นช่องทางในการกระจายสินค้าไปยังพื้นที่ทำให้มีความเหมาะสมสำหรับนักลงทุนไทย เพราะพื้นที่แม่สอดที่ติดกับชายแดนประเทศไทยสามารถเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมต่างๆ ได้ เช่น สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป การแปรรูปสินค้าเกษตร การผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค เครื่องจักรกลการเกษตร และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์¹⁷

โดยในพ.ศ. 2554 นายมีชัย ฤชุพันธุ์ได้รับมอบหมายให้จัดทำร่างกฎหมายร่างพระราชบัญญัติการจัดเขตเศรษฐกิจพิเศษและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจอำเภอแม่สอด ต่อมาในพ.ศ. 2555 น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้คณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

¹⁶Ibid., น. 6. และดูในข้อ 2.3 การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่ชายแดนของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) พ.ศ.2557-ปัจจุบัน: การนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ในบทความนี้

¹⁷คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, “ข้อมูลการวิเคราะห์เชิงลึกอุตสาหกรรมและพื้นที่เป้าหมายของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์: เมืองเมียวดี,” (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2557).

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมเพื่อพิจารณาดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย โดยที่ประชุมเสนอว่าสามารถจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดได้โดยให้ออกเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีภายหลังการยกระดับให้นครแม่สอดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ¹⁸ โดยได้มีการยก “ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครแม่สอด พ.ศ.....” เพื่อยกระดับเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่ทำให้นครแม่สอดมีอำนาจเกิดการบูรณาการร่วมกันแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อให้การบริหารจัดการในพื้นที่เกิดความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการได้อย่างสะดวกรวดเร็วมากขึ้น และ “ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ.....” เพื่อบูรณาการหน่วยงานพัฒนาและรับผิดชอบกำกับดูแลพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละแห่งเป็นผู้จัดทำแผนแม่บท และแผนปฏิบัติการแทนสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเพิ่มความคล่องตัวในการบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วนให้สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยไม่ขัดกัน¹⁹

2.3 การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่ชายแดนของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) พ.ศ.2557-ปัจจุบัน: การนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก

ในพ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการผลักดันนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมแทนที่อาศัยการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ..... ทางคสช. ได้ออกคำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติที่ 72/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบและเสนอร่างหลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งและดำเนินการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งร่างแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการ และแผนปฏิบัติการเสนอให้คสช. พิจารณา รวมถึงกำหนดแนวทางให้หน่วยงานถือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและการส่งเสริมการค้าเสรีภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่นๆ รวมถึงการค้าบริเวณพรมแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้อนุมัติ

¹⁸ “ถ้านครแม่สอดมีความพร้อมก็สามารถจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้ทันที แต่ไม่ใช่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่ทำกันในประเทศจีน และหาก คสช. เห็นว่า จะดำเนินการเรื่องการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ก็ให้ดำเนินการผลักดันให้นครแม่สอดจัดตั้งเป็น อปท. รูปแบบพิเศษ เพราะในร่างกฎหมายดังกล่าวได้เขียนให้นครแม่สอดมีอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นเกี่ยวกับการค้าชายแดนเพิ่มมากขึ้นอยู่แล้ว” เทศบาลนครแม่สอด, “ความเป็นมาและแผนการของเทศบาลนครแม่สอด”.

¹⁹ Ibid.

²⁰ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ, “คำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติที่ 72/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ “(9 มิถุนายน 2557).

ความสะดวกการดำเนินงานของคณะกรรมการ²⁰ ต่อมาในเดือนมกราคมพ.ศ.2558 คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้ออกประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยกำหนดเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษใน 5 พื้นที่ และประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 2/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2 ใน 5 พื้นที่ รวมทั้งหมด 10 พื้นที่²¹ โดยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากเป็นพื้นที่นำร่องในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากประกอบด้วยท้องที่ใน 3 อำเภอ ในจังหวัดตาก คือ 1) อำเภอแม่สอด ได้แก่ ตำบลท่าสายลวด ตำบลพระธาตุแดง ตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ภู ตำบลแม่ดาว ตำบลแม่ปะ ตำบลแม่สอด และตำบลมหาวัน 2) อำเภอพบพระ ได้แก่ ตำบลช่องแคบ ตำบลพบพระ และตำบลวาลย์ และ 3) อำเภอแม่ระมาด คือ ตำบลชะเนือ ตำบลแม่จะรา และตำบลแม่ระมาด โดยพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากจะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและการส่งเสริมการลงทุนในหลายด้าน เช่น มาตรการการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ให้สิทธิประโยชน์ต่อการเปิดดำเนินการเป้าหมายตามที่คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษกำหนดจะได้รับสิทธิประโยชน์เป็นพิเศษ อาทิ ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี โดยจำกัดวงเงินไม่เกินร้อยละ 100 ของเงินลงทุน ไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน ให้ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุนในอัตราร้อยละ 50 ของอัตราปกติ เป็นระยะเวลา 5 ปี นับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล²² รวมถึงการขอรับสิทธิประโยชน์ตามมาตรการของกรมสรรพากรให้สิทธิลดหย่อนอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 20 เหลือร้อยละ 10 เป็นเวลา 10 รอบระยะเวลาบัญชี²³ และ

²⁰คณะรักษาความสงบแห่งชาติ, “คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 72/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” (9 มิถุนายน 2557).

²¹ได้แก่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนราธิวาส เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนครพนม และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ, “ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ,” (19 มกราคม 2558). และ “ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 2/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2,” (24 เมษายน 2558).

²²คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, “ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 4/2557 เรื่อง นโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ,” (18 ธันวาคม 2557).

²³สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, “คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ,” http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5198.

การลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาวและการขยายวงเงินสินเชื่อระยะยาวสำหรับการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK)²⁴ เป็นต้น

3. พื้นที่แม่สอด: โอกาสความท้าทายในการจัดการเชิงพื้นที่

ความท้าทายของพื้นที่แม่สอดในฐานะที่เป็นพื้นที่พิเศษที่มีการซ้อนทับกันระหว่าง “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ” และ “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก” ที่มีการดำเนินการเพื่อจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต พบว่ามีทั้งโอกาสและความท้าทายหลักอยู่ 2 ด้าน คือ 1) **ด้านเศรษฐกิจ** ที่มาจากการพัฒนาพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค ทำให้การก่อตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากของประเทศไทยต้องแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจจากการพัฒนาเชิงพื้นที่ กับ 2) **ด้านท้องถิ่น** ที่เป็นโอกาสและความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่ต้องปรับตัวตั้งรับ และแสวงหาโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงและรักษาพื้นที่และการจัดบริการสาธารณะภายใต้บริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจภายในพื้นที่จากเขตเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

3.1 โอกาสและความท้าทายด้านเศรษฐกิจจากการพัฒนา เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากเป็นโครงการเร่งด่วนที่รัฐบาลได้จัดตั้งและมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนอย่างเป็นรูปธรรมตามแนวนโยบายของรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จะช่วยเปิดโอกาสและความท้าทายด้านเศรษฐกิจใน 2 ด้าน ดังนี้

3.1.1 โอกาสและความท้าทายจากการเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองเมียวดี

พื้นที่แม่สอดมีชายแดนที่ติดกับเมืองเมียวดี ประเทศเมียนมาร์ ซึ่งถือเป็นเมืองหน้าด่านด้านชายแดนภาคตะวันออกสุดของประเทศและเป็นเมืองที่มีเส้นทางคมนาคมทางถนนเชื่อมโยงพื้นที่เมือง และรัฐต่างๆ ภายในประเทศผ่านเส้นทางหมายเลข 85 ที่เชื่อมโยงอำเภอแม่สอด – เมืองเมียวดี – เชียงตะนาวศรี – เมืองกอกะเร็ก และเป็นเส้นทางถนนที่พัฒนาขึ้นเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) อีกทั้งเมืองเมียวดีมีที่ตั้งเป็น “จุดกึ่งกลาง” ของเส้นทางคมนาคมระหว่างนครย่างกุ้ง ประเทศเมียนมาร์ และกรุงเทพมหานคร

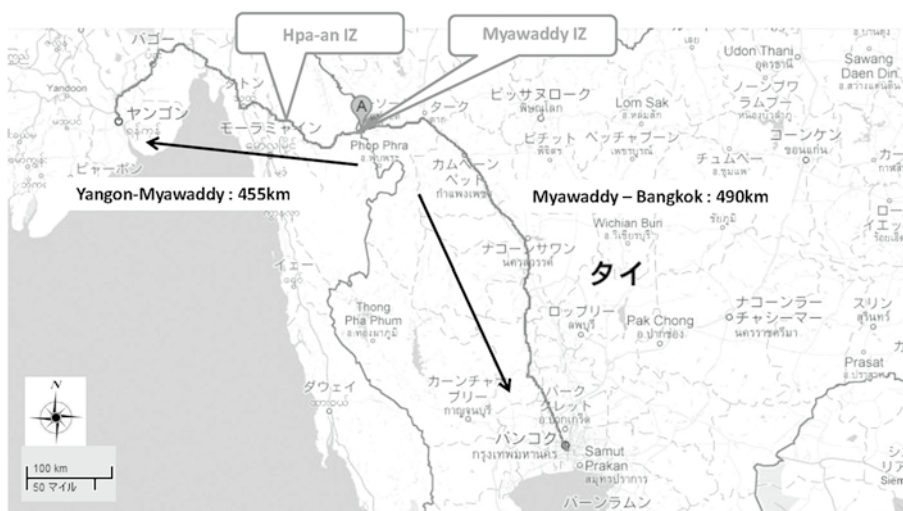
²⁴ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, “Exim Bank เพิ่มเงินทุน-ลดดอกเบี้ย สินเชื่อเขตเศรษฐกิจพิเศษ,”

http://www.nesdb.go.th/article_attach/11%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A5%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%82%E0%B8%95%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%90%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A9%20%E0%B9%82%E0%B8%94%E0%B8%A2%20EXIM%20BANK.pdf

ประเทศไทย โดยเมืองเมียวดีมีระยะห่างจากเมืองทั้งสอง 455 และ 490 กิโลเมตรตามลำดับ นอกจากนี้เมืองเมียวดีเป็นที่ตั้งของเขตการค้าเมียวดี (Myawaddy Trade Zone) ที่รัฐบาลเมียนมาร์ให้สัมปทานการพัฒนาพื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี ขนาด 466 เฮกเตอร์หรือประมาณ 1,165 ไร่ แก่ บริษัทเอกชน 5 แห่งเพื่อก่อสร้างคลังสินค้า อาคารพาณิชย์ โรงแรมและที่พักอาศัยเพื่อรองรับการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว โดยต้องมีการให้บริการแบบ One Stop Service ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เป็นระยะเวลา 30 ปี และเขตอุตสาหกรรมเมียวดี (Myawaddy Industrial Zone) ที่เป็นการลงทุนร่วมกันของรัฐมนตรีรัฐกะเหรี่ยง บริษัท Mother Construction จำกัด และบริษัทจากย่างกุ้ง เพื่อพัฒนาเขตอุตสาหกรรมที่คาดว่าผู้ลงทุนน่าจะมาจากอุตสาหกรรมเย็บผ้า เครื่องดื่ม และอัญมณี และคาดว่าจะมีการใช้ไฟฟ้าในโครงการจากไฟฟ้าในอำเภอแม่สอด²⁵

รูปภาพที่ 1: ที่ตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองเมียวดีและการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมกับเมืองย่างกุ้งและกรุงเทพมหานคร

²⁵คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, “ข้อมูลการวิเคราะห์เชิงลึกอุตสาหกรรมและพื้นที่เป้าหมายของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์: เมืองเมียวดี,” น. 6-11. และ Japan Development Institute Ltd., Nippon Steel & Sumikin Bussan Corporation, “Study on the Myawaddy – Hpa-an Sez Ppp Project in the Union of Myanmar,” (Japan Development Institute Ltd. and Nippon Steel & Sumikin Bussan Corporation, 2014), s-18.

รูปภาพที่ 2: ที่ตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองเมียวดีและการเชื่อมโยงกับพื้นที่แม่สอด

ที่มา: Japan Development Institute Ltd., Nippon Steel & Sumikin Bussan Corporation, “Study on the Myawaddy – Hpa-an Sez Ppp Project in the Union of Myanmar,” (Japan Development Institute Ltd. and Nippon Steel & Sumikin Bussan Corporation, 2014).

3.1.2 โอกาสและความท้าทายจากการขยายตัวปริมาณการค้าชายแดนแม่สอด-เมียวดี

เมื่อพิจารณาจากปริมาณและมูลค่าการค้าชายแดนเฉพาะด่านศุลกากรแม่สอด จังหวัดตาก พบว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเติบโตทางการค้าสูง โดยด่านศุลกากรแม่สอดเป็นบริเวณที่มีการค้าชายแดนกับประเทศเมียนมาร์มากเป็นอันดับสองรองจากด่านสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี²⁶ ระหว่าง พ.ศ. 2552-2558 มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นเป็นสามเท่าโดยประมาณจาก 23,888 ล้านบาทในพ.ศ. 2552 เป็น 68,313 ล้านบาทจากพ.ศ. 2558²⁷ ขณะที่สินค้าส่งออกสำคัญที่ยังคงอยู่ใน 25 อันดับสินค้าส่งออกของไทยจากชายแดนแม่สอดตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553-2559 ได้แก่ เบียร์ รถจักรยานยนต์ ผ้าพิมพ์ฝ้าย ไทโรทซ์ และน้ำมันเบนซิน²⁸

²⁶ ข้อมูลการค้าชายแดนไทย - เมียนมาร์ (รายด่าน) ปี 2557-2559 (มกราคม-กรกฎาคม) กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ, “สถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทยปี 2557 – 2559 (มกราคม-กรกฎาคม),” (2559), น. 19.

²⁷ ด่านศุลกากรแม่สอด สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3 กรมศุลกากร, “สถิติการค้าชายแดน,” <http://www.danmaesot.com/im-ex.html>.

²⁸ “25 อันดับแรกสินค้าส่งออก,” <http://www.danmaesot.com/25-export.html>.

ตารางที่ 1: สถิติมูลค่าการค้าชายแดนด้านศุลกากรแม่สอดปีงบประมาณ 2552 - 2558 (หน่วย: ล้านบาท)

พ.ศ.	มูลค่ารวม	มูลค่าสินค้าส่งออก	มูลค่าสินค้านำเข้า	ดุลการค้า
2552	23,888.799	22,174.649	1,714.15	20,460.5
2553	29,782.812	28,673.065	1,109.747	27,563.32
2554	18,346.106	17,491.525	854.581	16,636.94
2555	35,131.209	33,968.598	1,162.611	32,805.99
2556	43,974.386	41,463.996	2510.39	38,953.61
2557	59,476.373	55,957.355	3,519.018	52,438.34
2558	68,313.615	64,240.061	4,073.554	60,166.51

ที่มา: ด้านศุลกากรแม่สอด สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3 กรมศุลกากร

ตารางที่ 2: สินค้าที่ติด 25 อันดับแรกของสินค้าส่งออกประจำปีงบประมาณ 2553-2559 (หน่วย: ล้านบาท)

	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559
เปียร์	659.951	779.165	2,197.655	2,333.652	3,631.059	3,224.136	2,587.267
รถจักรยานยนต์	516.253	565.832	668.065	376.134	736.859	1,264.714	2,129.557
ผ้าพิมพ์ฝ้าย	859.495	544.265	1,343.914	1,345.757	1,514.464	1,946.723	1,770.146
โทรทัศน์	891.888	541.107	1,125.068	789.726	1,168.791	1,058.000	1,320.367
น้ำมันเบนซิน	1,169.706	1,424.254	2,805.936	2,451.138	2,741.994	2,362.058	1,263.481

ที่มา: ด้านศุลกากรแม่สอด สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3 กรมศุลกากร

3.2 โอกาสและความท้าทายของการบริหารจัดการพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่แม่สอดที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากจะต้องพัฒนาให้สามารถรับความท้าทายและโอกาสที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ในหลายด้าน ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านี้ในอนาคตควรถูกยกระดับเป็น “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ” ในอนาคต ได้แก่

1. **แรงงานต่างด้าวในพื้นที่** เนื่องจากพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาประกอบอาชีพ เคลื่อนย้าย และตั้งถิ่นฐานในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นซึ่งมีอัตราสูงกว่าประชากรที่ถือสัญชาติไทยและมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรในพื้นที่แม่สอด ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรมีภารกิจในการรับจดทะเบียนแรงงานและควรได้รับส่วนแบ่งรายได้จากการจดทะเบียนดังกล่าว
2. **สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก** การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะปัจจุบันมีสาธารณูปโภคในปริมาณที่ไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคของประชากรในพื้นที่ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ ขณะเดียวกัน ต้องจัดสาธารณูปโภคเพื่อรองรับแรงงานต่างด้าวจำนวนมากที่เข้ามาทำงานด้วย
3. **สิ่งแวดล้อมและการสาธารณสุข** เช่น ปัญหาระบบน้ำประปาไม่สะอาดและไม่สามารถจัดระบบกรองน้ำประปาให้สะอาดได้ทันกับปริมาณการใช้น้ำประปาได้ทั้งหมด การทิ้งสิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำเมยของชาวเมียนมาร์ในฝั่งเมียนมาร์โดยทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถห้ามปรามได้ การจัดบริการคลินิกและการขยายโรงพยาบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาการรอรับบริการจากโรงพยาบาลแม่สอด
4. **การพัฒนาบริการสาธารณะที่จำเป็นต่อการรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก** ได้แก่
 - 1) การปรับปรุงระบบผังเมืองให้สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่
 - 2) การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคทั้งถนน ท่อระบายน้ำ ไฟฟ้า ประปา
 - 3) การพัฒนาระบบการสื่อสาร โทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งระบบอินเทอร์เน็ต เคเบิลทีวี ห้องสมุด อุทยานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
 - 4) การพัฒนาระบบป้องกันอุทกภัยและระบบรักษาความปลอดภัย เช่น ระบบป้องกันน้ำท่วมและสัญญาณเตือนภัย การติดตั้งระบบกล้องวงจรปิด
 - 5) ระบบควบคุมและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้และการรักษาต้นน้ำ
 - 6) การพัฒนาบริการของรัฐแก่ผู้ประกอบการแบบครบวงจร ณ จุดเดียว (One Stop Service: OSS)
 - 7) การพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล การศึกษานานาชาติ การกีฬา และการพักผ่อนหย่อนใจ
 - 8) ระบบขนส่งโลจิสติกส์
 - 9) การพัฒนาระบบการบริหารการเงินแบบครบวงจรแก่นักลงทุน
 - 10) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรม 11) การสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและของเมียนมาร์²⁹

สรุป

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในพื้นที่แม่สอดเกิดจากการผลักดันของหลายภาคส่วนที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เป็นตัวแบบนำร่อง ทั้งการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากตามนโยบายของรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนในภูมิภาค เช่นเดียวกับการพยายามจัดตั้ง “นครแม่สอด” ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และทรัพยากรที่พิเศษและจำเป็นต่อการพัฒนาพื้นที่ที่มีความเฉพาะ แม้ว่าปัจจุบันการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในพื้นที่แม่สอดยังอยู่ในช่วงกระบวนการพิจารณาจากหลายภาคส่วน แต่เนื่องจากการตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากที่ดำเนินการไปก่อนหน้านี้ ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในวงกว้างต่อการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องอาศัยกลไกและเครื่องมือทั้งอำนาจหน้าที่ โครงสร้าง และทรัพยากรมากขึ้นทำให้การยกระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิมในแม่สอดให้เป็น “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ” ย่อมเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

²⁹ดัดแปลงจาก คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการปกครองท้องถิ่น สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, “การปฏิรูปการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่หรือเมืองที่มีลักษณะพิเศษ” น. 9-12.

บรรณานุกรม

Farole, Thomas, Gokhan Akinici. "Introduction." In *Special Economic Zones: Progress, Emerging Challenges, and Future Directions*, edited by Thomas Farole, Gokhan Akinici. Washington DC: The World Bank, 2011.

Japan Development Institute Ltd., Nippon Steel & Sumikin Bussan Corporation. "Study on the Myawaddy – Hpa-an Sez Ppp Project in the Union of Myanmar." Japan Development Institute Ltd. and Nippon Steel & Sumikin Bussan Corporation, 2014.

กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ. "สถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทยปี 2557 – 2559 (มกราคม-กรกฎาคม)." 2559.

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. "ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ." 19 มกราคม 2558.

_____. "ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 2/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2." 24 เมษายน 2558.

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. "ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 4/2557 เรื่อง นโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ." 18 ธันวาคม 2557.

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการปกครองท้องถิ่น สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. "การปฏิรูปการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่หรือเมืองที่มีลักษณะพิเศษ". กรุงเทพมหานคร: สำนักกรรมการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559.

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ. "คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 72/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ", 9 มิถุนายน 2557.

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. "ข้อมูลการวิเคราะห์เชิงลึกอุตสาหกรรมและพื้นที่เป้าหมายของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์: เมืองเมียวดี." สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2557.

ด่านศุลกากรแม่สอด สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3 กรมศุลกากร. “25 อันดับแรกสินค้าส่งออก.” <http://www.danmaesot.com/25-export.html>.

_____. “สถิติการค้าชายแดน.” <http://www.danmaesot.com/im-ex.html>.

เทศบาลนครแม่สอด. “ความเป็นมาและพัฒนาการของเทศบาลนครแม่สอด.” http://www.nakhonmaesotcity.go.th/administrator/PhpObject/modules/special_area/upload/files/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B8%9B%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A9%E0%B9%81%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%94.docx.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. “Exim Bank เพิ่มเงินหมุน-ลดดอกเบี้ย สินเชื่อเขตเศรษฐกิจพิเศษ.” http://www.nesdb.go.th/article_attach/11%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A5%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%82%E0%B8%95%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%90%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A9%20%E0%B9%82%E0%B8%94%E0%B8%A2%20EXIM%20BANK.pdf.

วุฒิสาร ตันไชย. เมืองพิเศษ: แนวคิดและความเป็นไปได้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2555.

_____. “หน่วยที่ 12 ปัญหาการเมืองไทยด้านการกระจายอำนาจ.” In เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการเมืองไทยปัจจุบัน (Current Political Issues), edited by คณะกรรมการกลุ่มปรับปรุงชุดวิชาปัญหาการเมืองไทยปัจจุบัน, บทที่ 12, 1-84. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2558.

ศศิพงษ์ รอดเกษม. “กระบวนการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ: กรณีศึกษา การจัดตั้ง
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ “นครแม่สอด”.” รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2554.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ.” <http://kpi2.kpi.ac.th/wiki/index.php%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%9B%E0%B8%81%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B8%9B%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A9>

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. “คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.” http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5198.

